

SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

NR 4 1986

Familjebeskattningen i Frankrike efter 1983 års inkomstskattereform

*Av skattejuristen Hans Liljeson,
Utlandssvenskarnas Förenings representant i Paris*

1. Ökad jämställdhet

Traditionellt har fransmannen i egenskap av "chef de famille" bestämmanderätt också över hustruns och barnens tillgångar. I ekonomiska angelägenheter har han ensam kunnat företräda familjen gentemot enskilda och myndigheter, däribland även de fiskala. Enligt ett lagförslag skall makar nu bli jämställda i fråga om förvaltningen av deras gemensamma tillgångar inklusive barnens. På skatteområdet har jämställdhet i viss utsträckning redan genomförts med verkan från 1983 års inkomster, bl a när det gäller deklareringsförfarandet och rätten att överklaga taxering.

2. Några grundläggande skatteregler

Den franska familjebeskattningen är i motsats till den svenska mycket "barnvänlig". Den är också allmänt sett familjevänlig bl a genom generösa avdragsmöjligheter för understöd till anhöriga. En nackdel kan vara att den motverkar traditionell familjebildning genom att samboendet i vissa avseenden ställer sig fördelaktigare än att vara gift. Den franska inkomstskatten är en statlig progressiv skatt; motsvarighet till svensk kommunal inkomstskatt saknas.

2.1 Sambeskattning av makar och de omyndiga barnen

Utgångspunkten är *sambeskattning av gifta* med inkluderande av omyndiga hemmavarande barns inkomster. Effekten av inkomsternas sammanläggning utjämnas genom ett system med "quotient familial" vilket tillåter uppdelning av familjeinkomsten på det antal konsumtionsenheter ("parts") som anses finnas i familjen. Beskattning sker därvid med användande av den skattesats som gäller efter uppdelningen men på hela inkomsten. I enlighet därmed anger lagen ett procenttal för inkomsten i varje förekommande inkomstkikt och till ledning för beräkning av skatten utges tabeller, se sid 203.

Skattetabellens kolumn för 1 "part" gäller ensamstående utan underhållsskyldighet. Ett gift par representerar 2 "parts" och för varje barn att underhålla tillägges i normalfallet 1/2 "part". Familjer med minst tre barn premieras härför med ytterligare 1/2 "part". Det tillkommande hela eller brutna antalet "parts" beräknas med hänsyn till vilka barn som finns 1 januari eller 31 december inkomståret enligt det för de skattskyldiga fördelaktigaste alternativet.

Skatten minskar således med varje barn men en spärregel gäller mot alltför stor skatteminskning. Denna spärregel, som i fråga om makar får effekt först i inkomstkikt över 319 000 Fr, gäller f ö även de extra "parts" som tillkommer ensamstående med underhållsskyldighet mot hemmavarande barn (se vidare nedan). I princip innebär spärregeln för 1985 års inkomster att varje extra 1/2 "part" får föranleda minskning av skatten med högst 10 520 Fr per barn. Några undantag från sambeskattning med omyndiga barn redovisas i det följande.

2.2 Sambeskattning med myndiga barn i vissa fall

Myndigt barn, varmed avses barn över 18 år den 1 januari inkomståret, inkomstbeskattas i regel självständigt och oberoende av föräldrarna. Myndigt barn under 21 år, studerande sådant barn under 25 år och barn som fullgör sin värnplikt kan dock, på ansökan före den 1 mars efter inkomståret, få anses skattemässigt hemmavarande hos föräldrarna (eller den efterlevande). Denna möjlighet kallas "rattachement" och innebär att barnets inkomster under hela året sammanläggs med föräldrarnas samtidigt som dessa erhåller ytterligare 1/2 "part" för varje sådant barn.

Barn som *fyllt 18 år under inkomståret* kan på ansökan av förälder i skattehänseende få betraktas som myndigt från och med 1 januari inkomståret; barnet deklarerar och skattar då för sina egna inkomster under hela året. Om sådan ansökan inte görs, skall barnets inkomster före myndighetsdagen sambeskattas med föräldrarnas enligt reglerna vid 2.1. I detta fall deklarerar och skattar barnet endast för sina inkomster efter myndigblivandet.

2.3 Avdrag för understöd till anhöriga

Avdragsreglerna är invecklade och har många undantag. När det gäller myndiga barn kan understöd skattemässigt vara ett alternativ till "rattachement" och i vissa fall går det att kombinera dessa båda möjligheter. Här redovisas endast de viktigaste reglerna.

Föräldrar kan inte få avdrag för understöd till eget *omyndigt barn* under deras vårdnad även om barnet undantagsvis särbeskattas (se härom nedan). Av föräldrar, som på grund av skilsmässa eller separation inte sambeskattas, kan däremot den förälder som är utesluten från vårdnaden få avdrag för underhåll med det belopp som fastställts av domstol. Sådant underhåll är skattepliktig inkomst för den som har vårdnaden om barnet.

Avdrag för understöd till egna *myndiga barn* som inte sambeskattas med föräldrarna kan för 1985 medges med högst 16 190 Fr per barn eller under vissa förutsättningar med 32 380 Fr om barnet är gift. Sådant understöd utgör skattepliktig inkomst för barnet till den del understödet inte överskrider nyssnämnda belopp; eventuellt överskjutande belopp är således skattefria. Betalningar som i lagens mening inte har understödskaraktär (d v s rena gåvor) föranleder varken avdragsrätt eller inkomstskatteplikt.

Barn är enligt fransk lag underhållsskyldiga mot *föräldrar* som är i behov av understöd. Avdrag för understöd medges därför vid beskattningen med skäligt belopp. Vid 1986 års taxering användes därvid som riktmärke ett inom socialförsäkringen fastställt årsbelopp av 13 310 Fr per person. För mottagaren utgör understödet i princip skattepliktig inkomst, dock inte om betalningen skett till ålderdomshem eller inrättning där föräldern erhåller vård.

2.4 Yrkesarbetandes avdrag för barn tillsyn

Makar vilka båda arbetat minst halvtid som anställda eller som egenföretagare och vilka haft barn som vid inkomstårets utgång ännu inte fyllt 5 år kan för 1985 få avdrag med högst 5 000 Fr per barn för ersättning till privata dagmammor eller kollektiva barndaghem. Motsvarande avdragsmöjlighet gäller ensamstående yrkesarbetande förälder och förälder som på grund av sjukdom eller handikapp inte är yrkesverksam.

3. Beskattningen det år äktenskap ingås

3.1 Tiden före giftermålet

För tiden från 1 januari till dagen för äktenskapets ingående särbeskattas var och en för sina inkomster. Ensamstående person taxeras därvid som 1 "part". Har den ensamstående haft exempelvis ett barn att underhålla, sker beskattning som 2 "parts". För särbeskattningsperioden kan vardera kontrahenten alternativt begära "rattachement" och således få sina inkomster be-

skattade tillsammans med föräldrarnas, under de villkor och med den effekt som tidigare beskrivits.

3.2 Tiden efter giftermålet

3.2.1 Makarna och barnen

För tiden från äktenskapets ingående till 31 december sambeskattas makarnas och i förekommande fall deras barns samtliga inkomster enligt de regler som tidigare beskrivits. För inkomsternas fördelning i tiden tillämpas konstantprincipen. Emellertid gäller att vissa rörelseinkomster som t ex läkarpraktik anses förvärvade den 31 december eller annan dag för räkenskapernas avslutande ehuru de hänför sig till tiden dessförinnan. För att en sådan inkomst inte skall drabbas alltför hårt av skatteprogressionen genom att utslutande hänföras till makarnas gemensamt beskattade inkomster för året, medges efter ansökan att ifrågavarande inkomst slås ut likformigt på hela inkomståret ("répartition prorata temporis").

3.2.2 Relationen till makarnas föräldrar

För tiden efter äktenskapets ingående har makarna möjlighet att begära "rattachement" och därigenom skattemässigt gemensamt ansluta sig och sina eventuella barn till *endera makens* föräldrar. Härför räcker att en av makarna uppfyller förut angivna villkor i fråga om ålder och aktiviteter. De medverkande föräldrarna har därvid att inkomstdeklarera även de båda makarnas och deras eventuella barns inkomster efter giftermålet; i stället för extra "parts" medges föräldrarna vid denna form av "rattachement" schablonavdrag med ett fixt belopp som för 1985 uppgår till 16 190 Fr per tillkommande person.

Om de nygifta har behov av underhåll kan man i stället för "rattachement" välja alternativet att låta *vardera makens* föräldrar betala understöd. Härför är vardera makens föräldrar berättigade till avdrag med högst 16 190 Fr. Om emellertid bara den ena makens föräldrar lämnar understöd kan dessa få dra av 32 380 Fr. De nygiftas eventuella barn berättigar i understödsalternativet inte till större avdrag än de nu nämnda. Understöden är skattepliktiga för mottagarna i samma mån som avdrag medges.

Man kan även kombinera "rattachement" och understöd så att de nygifta sambeskattas med ena makens föräldrar och får understöd av den andre makens föräldrar. Detta understöd kan då intill högst 32 380 Fr bli avdragsgillt för de senare och skattepliktiga inkomst för det förstnämnda föräldraparet (!) Slutligen är det i regel inte någon fördel att den make, med vars föräldrar de nygifta sambeskattas, för egen del begär "rattachement" med sina föräldrar även för tiden före äktenskapets ingående. Föräldrar får nämligen inte för samma år åtnjuta förmån av både 1/2 "part" och det förut omnämnda schablonavdraget för gifta barn och dessas egna familjemedlemmar.

En fransk tidningskommentator utbrast uppgivet sedan han försökt beskriva de nya reglerna:

”On imagine à quels calculs savants il convient de se livrer pour trouver le système le plus avantageux!”

3.3 Deklarationer

Om ej annat följer av ”rattachement” skall makarna lämna tre självdeklarationer: Vardera maken deklarerar separat sina inkomster från 1 januari till dagen efter giftermålet. En gemensam deklaration upprättas för bådaskilda inkomster efter giftermålet till 31 december och undertecknas av dem bägge; deklarationen anses dock behörigen upprättad även om endast ena maken undertecknat. Alla tre deklarationerna inges till bostadsortens skattemyndighet; den vanliga tidsfristen härför brukar vara 28 februari efter inkomståret. I den mån barns inkomster skall sambeskattas med föräldrars redovisas barnens inkomster i föräldrarnas separata respektive gemensamma deklaration.

3.4 Skattsedlar, överklagande m m

Tre skattsedlar kan ifrågakomma: en för vardera maken baserad på dennes egen deklaration samt en skattsedel upptagande skatten på grundval av makarnas gemensamma deklaration. Den gemensamma skattsedeln utfärdas i mannens namn föregånget av ”Monsieur ou Madame”. Makarna är solidariskt ansvariga för hela den gemensamt debiterade skatten. De är var för sig behöriga att anföra besvär över skattebeslut i anledning av den gemensamma deklarationen i dess helhet.

4. Beskattningen åren efter äktenskapets ingående

För de följande årens beskattning gäller de allmänna reglerna i avsnitt 2 och i tillämplig mån vad som sagts vid 3.2 och följande. Normalt lämnar makarna dock endast en gemensam deklaration och erhåller en skattsedel. Rörelseidkare lämnar separat deklaration för rörelsen, enbart undertecknad av den skattskyldige själv.

Under äktenskapet är särbeskattning av makarna likväl möjlig i följande tre fall:

- Makarna har endast enskild egendom och sammanlever inte;
- Makarna bor under pågående mål om hemskillnad eller äktenskapsskillnad åtskilda enligt domstols förordnande;
- Ena maken har övergivit det gemensamma hemmet och makarna har var och en sina inkomster.

Även omyndigt barn, som normalt skall sambeskattas med föräldrarna, kan på ansökan av dessa vid deklarationstillfället beskattas självständigt om

barnet haft inkomst av eget arbete eller av personlig förmögenhet. Barnet, som skall ha varit omyndigt den 1 januari inkomståret, särbeskattas därvid för alla sina inkomster under året och medräknas inte vid bestämmandet av det antal "parts" som tillkommer föräldrarna. Dessa kan genom särtaxeringen mildra verkningarna av skatteprogressionen i högre inkomstskikt trots förlusten av 1/2 "part" eller komma i åtnjutande av skattebefrielse på grund av låg inkomst. I här avsedda fall lämnas särskild deklaration i barnets namn.

5. Beskattningen vid äktenskapsskillnad eller separation

För det inkomstår, varunder äktenskapsskillnad eller separation äger rum, fördelas beskattningen enligt samma principer som vid äktenskapets ingående d v s med uppdelning av inkomsterna före och efter dagen för äktenskapsskillnaden eller separationen. Alltså: en gemensam deklaration för inkomsterna *före*, plus två separata deklarationer för inkomsterna *efter* den avgörande dagen. Inkomstfördelning "prorata temporis" är likaledes medgiven.

Av domstol fastställt bidrag till hemskild eller frånskild makes eget underhåll är avdragsgillt för utbetalaren och skattepliktigt för mottagaren, dock inte om det gäller belopp i form av kapital. Likaledes av domstol fastställt underhållsbidrag avseende kontrahenternas omyndiga barn är avdragsgillt för utbetalaren och skattepliktig inkomst för den av föräldrarna som har vårdnaden. I fall av faktisk särlevnad som medför särbeskattning av föräldrarna — se avsnitt 4 ovan — och om modern har hand om barnen, får fadern avdrag och beskattas modern för utgivet underhåll avseende barnen begränsat till belopp motsvarande dessas behov. Barn, vars far har hög inkomst, anses därvid ha behov av motsvarande högre levnadsstandard.

6. Beskattningen vid ena makens död

Vid dödsfall, som inträffat efter 31 december 1982, gäller i huvudsak följande för inkomstbeskattningen under *dödsåret*.

6.1 Tiden före dödsfallet

Inkomster från 1 januari till dödsdagen sambeskattas som tidigare på grundval av deklaration undertecknad av efterlevande maken och eventuella arvingar. Denna deklaration skall lämnas inom 6 månader efter dödsfallet, oavsett när under året detta inträffat. Vissa inkomster, som tillkommer den avlidne men som förfaller till betalning efter dödsfallet, beskattas separat och skall för detta ändamål antecknas i deklarationen. Separat deklaration undertecknad av arvingarna skall lämnas för rörelse, som den avlidne bedrivit, t ex som advokat eller läkare. Även här gäller tidsfristen 6 månader. Antalet "parts" baseras på förhållandena den 1 januari eller på dödsdagen enligt

fördelaktigaste alternativ. Skatt på grundval av den gemensamma deklarationen påföres enligt skattsedel utfärdad i mannens namn. De inkomstskatter, som belöper på den avlidnes egna inkomster, betraktas som skuld i boupp-teckning vid beräkning av arvsskatt.

6.2 Tiden efter dödsfallet

Efterlevande maken beskattas (och deklarerar som vanligt senast 28 februari) för egna och eventuella omyndiga barns inkomster efter dödsdagen och räknas därvid som gift (2 "parts"). Ytterligare "parts" baseras vid denna taxering på förhållandena 1 januari eller 31 december enligt fördelaktigaste alternativ. Har den efterlevande haft rörelseinkomst, kan på ansökan inkomstfördelning "prorata temporis" medges. Dödsboet som sådant inkomstbeskattas inte.

6.3 Sambeskattning med barnen

Myndigt barn — och eventuellt make — kan för sina och sin familjs inkomster under hela dödsåret begära "rattachement" under de förutsättningar som tidigare angetts. I detta fall kan sambeskattningen ske antingen med *båda föräldrarnas* inkomster före dödsdagen eller med den *efterlevandes* under tiden därefter. Det förstnämnda alternativet förutsätter att den avlidnes samtliga arvingar lämnat sitt medgivande.

Änkling eller änka, vilken har eget hemmavarande barn gemensamt med den avlidne, kan även *efter dödsåret* erhålla "parts" såsom gift person.

7. Samvetsäktenskap

Personer som sammanbor "under äktenskapsliknande förhållanden" inkomstbeskattas som två av varandra oberoende personer även om de har barn gemensamt. Vid beräkning av antalet "parts" får omyndigt barn endast räknas som underhållet av ena kontrahenten. Den andre kontrahenten kan dock i denna situation betala avdragsgillt underhåll som den förre får skatta för.

Skillnad i skatt mellan gifta och ogifta par med identiskt lika förhållanden uppkommer inte bara direkt på grund av reglerna för beräkning av antalet "parts" vid tillämpning av skattetabellen utan också genom att vissa avdrag slår olika, delvis sammanhängande med förekomsten av barn i olika kombinationer. Sådan skillnad kan gälla avdragen från aktieinkomster och obligationsinkomster samt avdragen från skatten i anledning av kostnader för reparation av den gemensamma bostaden, livförsäkringspremier och insättningar på aktiesparkonto. Reglerna verkar till de ogiftas fördel.

I detta sammanhang bör dock påpekas att samboende man och kvinna räknas som gifta vid den sambeskattning som sker enligt bestämmelserna om skatten på stora förmögenheter. Även de samboendes barns tillgångar sammanläggs därvid med föräldrarnas förmögenhet.

8. Internationella aspekter

Den föregående redogörelsen har tagit sikte på de allmänna regler som gäller inom Frankrike. Bosättning utomlands eller utländskt medborgarskap kan emellertid föranleda tillämpning av särskilda regler och andra avvikelser. De viktigaste av dessa kan illustreras med följande fall.

8.1 Ena maken bosatt i Frankrike

Enligt fransk lag kan ena maken ha skatterättsligt hemvist i Frankrike och den andre i annat land. Motsvarande gäller barnen i förhållande till föräldrarna. Vid skilda hemvist kan sambeskattning i Frankrike med utomlands bosatt familjemedlem endast avse sådan familjemedlems inkomster från *franska* inkomstkällor. Alltefter dessa inkomsters natur kan dubbelbeskattningsavtal föreskriva en ytterligare begränsning såtillvida att inkomsten endast skall beskattas i det andra landet där den utlandsboende har sitt hemvist. Helt oberoende härav erhåller likväl den av makarna som är bosatt i Frankrike vid sin taxering "parts" på samma sätt som om övriga familjemedlemmar också haft hemvist där.

8.2 Ingen av makarna bosatt i Frankrike

Den som inte är bosatt i Frankrike och inte heller disponerar någon bostad där kan i Frankrike endast beskattas för sina inkomster från *franska* inkomstkällor. Dessa inkomster kan i viss utsträckning drabbas av fransk källskatt men i den mån så inte är fallet beskattas inkomsttagaren härför i princip enligt vanliga inhemska franska regler om inte annat följer av dubbelbeskattningsavtal. Gift skattskyldigs inkomst från franska inkomstkällor kan således komma att sambesattas med annan familjemedlems skattepliktiga inkomster från franska inkomstkällor. Vid taxeringen erhåller den skattskyldige "parts" som om hela familjen haft hemvist i Frankrike. Dock gäller i dessa fall spärregeln att skatten inte får bli lägre än 25 % av den beskattningsbara inkomsten. Denna procentsats tillämpas emellertid inte om den skattskyldige kan visa att beskattning enbart i Frankrike av hans *samtliga* inkomster skulle ha föranlett skatteuttag efter lägre procentsats.

8.3 Utländska medborgare

För den som är bosatt i Frankrike har hans och de anhörigas medborgarskap endast i speciella fall någon betydelse vid inkomstbeskattningen. Enligt lagen har visserligen endast franska medborgare förmånen att få sin inkomst uppdelad i "parts". Flertalet dubbelbeskattningsavtal, som Frankrike ingått med andra länder, likställer emellertid i detta avseende dessa länders medborgare med fransmän, vilket även gäller avdrag och andra lättnader i beskattningen som kan erhållas på grund av underhåll av familj. För svenska medborgare följer detta av punkt 14 i det protokoll som är fogat till dubbel-

beskattningsavtalet mellan Sverige och Frankrike. Utländskt medborgarskap kan främst vålla problem när det gäller rätten till avdrag för sådana understöd till anhörig vilka förutsätter underhållsskyldighet grundad på fransk lag.

8.4 Progressionsregeln i dubbelbeskattningsavtal

Om den som är bosatt i Frankrike haft inkomst, som enligt det svensk-franska dubbelbeskattningsavtalet får beskattas i Sverige, undantas denna inkomst från fransk beskattning. Frankrike får emellertid då beskatta personens återstående inkomster i Frankrike med den högre procentsats som skulle ha gällt om hans samtliga inkomster tagits till beskattning där. Vid beräkningen av den högre procentsatsen inkluderas makes och sambeskattade barns inkomster enligt de vanliga reglerna. Från den totala familjeinkomsten får man dock först dra av den svenska skatt som påföres den från fransk beskattning undantagna inkomsten. Dessa regler gäller generellt vid tillämpningen av flertalet franska dubbelbeskattningsavtal.

9. Avslutande anmärkningar

Den franska förmögenhetsbeskattningen faller utom ramen för denna framställning. Förmögenhetsskatt uttages f n i Frankrike enligt bestämmelserna om skatten på stora förmögenheter, vilken för 1986 utgår endast i den mån familjens sammanlagda förmögenhet överstiger 3,6 miljoner Fr. Förmögenhetsskatten, som kostar mer att administrera än vad den tillför statskas-

Utdrag ur
Skattetabell vid 1986 års taxering (avrundade belopp i Fr)

Beskattnings- bar inkomst	Antal "parts":					
	1	1,5	2	2,5	3	3,5
33 000	600	400	—	—	—	—
40 000	3 300	2 000	800	—	—	—
50 000	5 900	3 500	2 200	1 000	200	—
75 000	13 800	8 900	6 200	4 400	3 300	2 100
100 000	23 600	16 300	11 900	9 000	7 100	5 500
150 000	46 700	37 500	29 100	22 000	17 800	14 900
200 000	72 000	61 400	50 000	42 500	35 300	29 200
300 000	134 200	123 700	93 500	83 100	75 000	67 500
400 000	199 200	188 700	143 900	133 300	122 800	112 300
500 000	264 200	253 700	203 400	192 800	182 300	171 800

Källa: Guide pratique du Contribuable 1986

san, torde komma att avskaffas om den borgerliga oppositionen vinner 1986 års parlamentsval.

I Frankrike uttages också en av inkomstens storlek oberoende *kommunal skatt* på innehav av bostad och fastighet. Vid skatteberäkningen kan därvid hänsyn tas till den skattskyldiges familjesituation.

Vad gäller tillämpning av skattetabellen i denna artikel kan nämnas, att den *beskattningsbara inkomsten* liksom i Sverige men med några undantag består av den sammanlagda inkomsten av olika förvärvskällor minskad med allmänna avdrag. För vissa slag av utgifter medges den skattskyldige avdrag från den enligt tabellen uträknade skatten. Med hänsyn härtill och eftersom sättet att beräkna den skattepliktiga inkomsten i olika förvärvskällor kan skilja sig väsentligt från vad som är brukligt i Sverige, kan tabellen *inte* användas som ett helt rättvisande mått vid jämförelse av skattebelastningen på fysiska personers inkomst i Frankrike och Sverige.